

DRÔME

Dromen in de Drôme

OP DE FIETS LANGS RIVIEREN EN PITTORESKE DORPEN

TEKST & BEELD: MARGRIET ZWAAN

Met het geluid van stromend water op de achtergrond en uitzicht op prachtige natuur is het heerlijk om langs een rivier te fietsen. Ga met ons mee op reis door de Drôme, waar we op de fiets enkele pittoreske plaatsjes ontdekken.

Uitzicht vanaf Tour de Crest

Fietsen langs de Drôme

Mirmande en omgeving

Proef beslist de plaatselijke lekkernij Suisse de Valence

Aan de rand van het departement Drôme, met aan de overzijde van de Rhône de heuvels van de Ardèche, ligt Valence, hoofdstad van de Drôme. De stad telt verscheidene indrukwekkende historische bouwwerken.

Slenteren door Valence

Tijdens een rondleiding door het stadscentrum zien we onder meer een prachtige oude kathedraal, een grote voormalige tombe, pittoreske straatjes en mooie gebouwen. Het maison Mauresque en het maison des Têtes bieden schitterende voorgevels. Al met al een prachtig centrum om doorheen te wandelen. Een wat onbekender maar zeker niet minder mooi plein is het place de la Pierre, met een uitstraling die je aan een filmset doet denken. Bij Table 10 kun je heerlijk eten – niet al te groot en daardoor juist gezellig.

Aan de rand van het oude centrum ligt een groot plein met de kiosque Peynet, een oude muziekkiosk. Met het berglandschap op de achtergrond ziet het er prachtig uit. Vanaf hier leiden trappen naar een lager gedeelte van de stad, waar je een mooi park met fontein vindt.

Wanneer je in Valence bent dan moet je beslist de heerlijke lokale lekkernij *suisse de Valence* proeven. Dat is een bladerdeegkoekje met sinaasappelsmaak in de vorm van een Zwitserse wachter.

Een dorp vol pottenbakkerijen

Voordat we op de fiets stappen brengen we eerst nog een bezoekje aan het pottenbakkersdorp Cliousclat. Wanneer we door het pittoreske dorp Cliouscat heenrijden zien we meteen al de vele pottenbakkerijen waar het dorp om bekend staat. De gids die ons door het dorp vergezelt weet te vertellen dat men hier al in de tiende eeuw de kleigrond gebruikte om potten te bakken.

We bezoeken pottenbakkerij La Fabrique de Poterie de Cliousclat, aan de rand van het dorp, met een prachtig uitzicht op het bergachtige landschap waar de zon mooi op schijnt. Het is een van de oudste industriële pottenbakkerijen die door de overheid als monument is aangewezen. De huidige pottenbakkerij is in de twintigste eeuw herbouwd. Lange tijd werden hier slechts objecten voor de landbouw vervaardigd. Dat veranderde aan het eind van de vorige eeuw, toen een kunstenaar met het idee kwam om ook artistieke potten te maken. Zijn artistieke werk is tot in New York toe in galerieën te zien geweest.

In het gebouw zien we een grote collectie van potten in alle mogelijke vormen en maten, en van het materiaal en de hulpmiddelen die daarvoor gebruikt worden. Een indrukwekkend schouwspel. Als je doordeweeks langskomt, dan kun je ook een kijkje nemen in de werkende pottenbakkerij. Wij zijn er echter in het weekend, er wordt nu niet gewerkt. Naast de werkplaats is een winkeltje, waar de gemaakte potten verkocht worden.

Mirmande, plus beau village

We rijden door naar het nabijgelegen Mirmande, een van de *plus beaux villages de France*. Dit prachtige dorp ligt op een heuvel die uitkijkt op een natuurlijke omgeving. Mirmande blijkt een levendig plaatsje met meerdere leuke winkeltjes en restaurantjes en waar nog veel prachtige historische elementen te ontdekken zijn. Zo is er een smalle doorgang met de overblijfselen van een oude muurschildering.

Pottenbakkerij Clouisclat

Helemaal op de top van het plaatsje vind je behalve een mooi uitzichtpunt ook de voormalige kerk van Mirmande, de église Sainte-Foy. Men heeft lager in het dorp een nieuwe kerk gebouwd; dit oude kerkgebouw wordt vandaag de dag gebruikt voor exposities en concerten.

Natuurpark Les Ramières

We stappen op de fiets. Een mooie fietsroute voert ons door het beschermde natuurgebied van de Ramières du Val de Drôme. De rivier de Drôme stroomt dwars door dit natuurreservaat.

Voor we aan de tocht beginnen krijgen we een rondleiding door het Gare des Ramières, een recente ingerichte plek waar je meer kunt leren over het reservaat en zijn flora en fauna.

Met de elektrische fietsen rijden we het natuurreservaat in. Het is hier heerlijk fietsen, dwars door een schitterend heuvellandschap met in de verte een aantal dorpjes. Het uitzicht is adembenemend en het landschap afwisselend, een leuke gevarieerde route waarbij we ook meermalen langs de rivier fietsen.

In Crest maken we een tussenstop. We bezoeken hier een middeleeuwse donjon, die op de top van een heuvel ruim boven het stadje uitsteekt. De oude gevangenistoren is omgetoverd tot een interessant museum met meerdere mooie uitkijkpunten. Een goede manier om kennis te maken met het verleden van Crest.

Een mooie avond in Valence

Terug in Valence genieten we weer van het al moois dat de stad te bieden heeft. We dineren in Le Bistrots des Clercs, een brasserie in het centrum. Het interieur van donkerkleurig hout en warme gele muren en lampen ziet er mooi en gezellig uit. De gerechten op basis van streekproducten smaken uitstekend. Met een comfortabele overnachting in viersterrenhotel Hôtel de France sluiten we ons korte verblijf in de Drôme geheel in sfeer af.

Place de la Pierre, Valence

Suisse de Valence

CARNET DE VOYAGE

OVERNACHTEN

Hôtel Les Négociants

27 avenue Pierre Semard, Valence

Hôtel de France

16 boulevard du Général de Gaulle, Valence

ETEN EN DRINKEN

Table 10

10 place de la Pierre, Valence

Restaurant Chez Margot

Le Village, Marmande

Le Bistrot des Clercs

Een gezellige bistro met heerlijk eten

48 Grande Rue, Valence

BEZOEKEN

La Fabrique de Poterie de Clouscat

De bekendste pottenbakkerij van Clouscat,

tevens nationaal monument

Le Village, Clouscat

Gare des Ramières

Ontvangstcentrum van natuurgebied

Réserve Naturelle des Ramières du Val de Drôme

11 chemin des Fouillées, Allex

Tour de Crest

Een museum in een indrukwekkende oude gevangenis

Rue de la Tour, Crest

BONNES ADRESSES

De leukste chambres d'hôtes in de Provence

vanaf
€ 550
per week

NYONS (DRÔME)

Maison de Maître Des-Sens

Maison de Maître Des-Sens, gelegen in het historisch centrum van het provençaals middeleeuwse stadje Nyons (Drôme-Provençale). Een prachtig en karakteristiek herenhuis met 3 smaakvol ingerichte appartementen voor max. 2 à 4 personen, ieder met eigen terras/loggia. De ommuurde stadstuin, met bassin, biedt ontspanning en verfrissing. Via de tuin, oversteken naar de oever van de rivier de l'Eygues, welke onder de monumentale brug Le Pont Roman doorstroomt, om in de rivier te zwemmen ... Natuur en cultuur smelten hier samen.

WWW.DESSENS-NYONS.COM

vanaf
€ 145
per nacht

CHEVAL BLANC (LUBÉRON)

MAS DE LA GRAVIÈRE

Authentieke mas in de schaduw van twee eeuwenoude platanen, gelegen in het hartje van de Provence aan de voet van het Park Naturel Régional du Luberon, biedt twee luxe charmekamers. Rust & privacy. Chloorvrij zwembad. Ideale uitvalsbasis om de verborgen plekjes van deze mooie regio te ontdekken, ook voor fietsers, wandelaars, golfers. Ann en Bruno ontvangen hun gasten hier al 15 jaar en hebben voldoende tips voor een heerlijk verblijf.

WWW.MASDELAGRAVIERE.COM

vanaf
€ 124
per nacht

LAFAURE (VAUCLUSE)

Au soleil du bonheur

Sfeervolle Chambres & Table d'Hôtes vlakbij de Mont Ventoux, midden in de schitterende vallei van de Dentelles de Montmirail met haar indrukwekkende kalkrotsen, wijngaarden en talrijke MTB- en wandelpaden. In de Provençaalse tuin liggen 5 ruime gastenkamers, ieder met een eigen terras en idyllisch uitzicht. Eigenaren Maarten en Patricia bieden een ontspannen plek voor actieve volwassenen die houden van de natuur én ook Bourgondisch willen genieten. 'Je thuis voelen, ver van huis!'

WWW.AUSOLEILDUBONHEUR.FR

vanaf
€ 105
per nacht

SÉGURET (VAUCLUSE)

Le Bouquet de Séguret

Ingesloten tussen de beroemde wijngaarden van de Côtes du Rhône ligt deze chambres d'hôtes met gîtes. Rondom uitzicht op Séguret, een 'Plus beaux village de France', de wijngaarden en het wandelgebied van de Dentelles de Montmirail. De Mont Ventoux, de lavendelvelden en olijfboomgaarden als ook de Romeinse opgravingen van Vaison-la-Romaine en steden als Orange en Avignon liggen om de hoek. Op 20 minuten van de snelweg en uurtje van het vliegveld.

WWW.LEBOUQUETDESEGURET.COM

A photograph of a narrow street in Dieulefit, France. The street is paved with cobblestones and lined with colorful buildings. A stone wall is in the foreground on the right. The sky is blue with some clouds. The word 'DRÔME' is written in the top left corner.

DRÔME

Het dorp Dieulefit, gelegen in de prachtige Drôme Provençale, kent negen 'justes'. Wat wil dat zeggen: 'juste'? Het staat voor 'rechtvaardigen onder de volkeren' (Justes de la Nation), 'Yad Vashem', een predicaat uitgereikt aan mensen die zich tijdens de holocaust hebben ingezet om Joden te redden.

Oorlo

ogshelden op een voetstuk

DIEULEFIT EN ZIJN 'JUSTES'

TEKST EN BEELD: JULIETTE BORG

Eglise Saint-Roch

Waarom kon dit dorp zo solidair zijn, is er nooit iemand verraden, zijn er nooit arrestaties verricht?

Negen justes, dat is een behoorlijk aantal op de 3000 inwoners die Dieulefit in die tijd telde. Dit bijzondere feit heeft onze nieuwsgierigheid gewekt. Wat was 'het wonder van Dieulefit' en wat kunnen wij met betrekking tot solidariteit en medemenselijkheid daarvan opsteken? Het vroeg om een onderzoek via internet en ter plaatse, waarbij wij, Jolanda de Bruin en ik, beiden afkomstig uit de omgeving van Nyons, hulp kregen van Nadine Fournier-Soubeyran, een achterrichtje van een van deze justes.

Politieoptreden

In Europa werden vanaf 1939 de gevolgen van de Duitse repressie pijnlijk duidelijk. In die diaspora sloegen Joden massaal op de vlucht op zoek naar een veilige verblijfplaats. Helaas verdient de rol van de Franse politie in die tijd geen schoonheidsprijs. Vaak waren zij het die de Joden 'oprolden' en gevangenzetten of zelfs op transport stelden naar de vernietigingskampen. Gelukkig waren er ook instanties, en met name het groeiende verzet, die zich het lot van deze mensen aantrokken. In de Franse serie *Un Village Français* zijn de racistische tendensen in het Frankrijk van die tijd heel goed weergegeven, want zoals altijd en overal, waren er 'goeien' maar ook 'kwaaien'.

Dieulefit behoorde tijdens de oorlog bij het Vichy-regime met Maréchal Pétain als gezaghebbende, wat betekende dat de Duitsers de baas waren. De toenmalige burgemeester van het dorp, Pierre Pazet, was een aanhanger van Pétain, maar, gelukkig voor de inwoners, was hij niet bijster ijverig. Het dorp leefde kalm voort, ook al was het onderdeel van bezet Frankrijk.

Ideale schuilplaats

Dieulefit ligt dicht bij de grens met de Vercors. Door de steile bergwanden is dat gebied slechts bereikbaar via enkele bergpassen. Dunbevolkt, ver van de grote steden en met dikbeboste heuvels eromheen, vormde het gebied de ideale schuilplaats.

Verzetsmensen uit de Vercors en Lyon, evenals organisaties voor hulp aan behoeftigen, klopten aan in Dieulefit. Naast Joden werden ook intellectuelen met andere ideeën dan Hitler – zoals de dichter Louis Aragon en zijn Elsa Triolet – er ondergebracht bij doodgewone burgers en boeren, van zowel katholieke als protestantse huize.

De school van Marguerite Soubeyran

In 1928 kwam Marguerite Soubeyran er terug uit Genève van haar onderwijskundige opleiding. 'Tante Marguerite', zoals ze vaak werd genoemd, was een bevlogen en temperamentvolle vrouw en al van jongs af aan zeer begaan met het lot van kinderen die buiten de boot vielen. Ze kocht met geleend geld een terrein in Beauvallon, vlak bij Dieulefit, om daar een school te bouwen voor kinderen met, wat we nu zouden noemen, een rugzakje. De school opende in 1929 en zij werd directrice, wat ze haar verdere lange leven ook gebleven is.

Vanaf het begin van de oorlog brachten de vluchtelingen ook kinderen mee. Deze kinderen moesten naar school, onderdak en natuurlijk eten. Vrijwel al die kinderen, van welke afkomst dan ook, kwamen terecht op de school van Marguerite Soubeyran. Zij was discreet en stelde geen vragen. Zij herbergde tenminste honderd kinderen tegelijk in die tijd, kinderen met Joodse, Egyptische of katholieke roots (ook toen immers waren mensen niet 'puur' het een of het ander). De herinneringen van die kinderen – onder wie Pierre Legeorges – zijn, wanneer zij in documentaires spreken, helder: 'We maakten geen onderscheid tussen ras en herkomst, we hadden het er gewoon niet over. We hadden een fantastische schooltijd, zorgeloos bijna'.

Deze zwijgzaamheid heerste in heel Dieulefit, waar in de oorlogsjaren, bovenop de bestaande bevolking, zo'n 1000 tot 1400

mensen, in relatieve rust hun heenkomen vonden. Er kwamen praktisch nooit Duitsers, al was iedereen daar wel beducht voor.

Ontsnapt aan groot gevaar

Op een zomerse dag kwam een drietal niet-ge-uniformeerde Duitsers bij een lokale boer eieren halen, terwijl de familie met 2 ondergedoken kinderen aan tafel zat te eten. De uiterlijk on-verstoorbare boer gaf de heren zelfs een glaasje likeur te proeven, zonder argwaan te wekken bij het drietal. Zich bewust van het grote ge-vaar waaraan zij waren ontsnapt, sidderde de familie na. Niet alleen zouden hun 'niet-Arische' kinderen er niet levend van af zijn gekomen, maar ook zichzelf en, na een ongetwijfeld daaropvolgende razzia, iedereen in de wijde omgeving.

Hoe was dit alles mogelijk? Men zegt weleens dat dit 'het wonder van Dieulefit' is. Waarom kon dit dorp zo solidair zijn, is er nooit iemand ver-raden, zijn er nooit arrestaties verricht? De belangrijkste schakelpersoon of -personen zijn de directrice van de school, Marguerite Soubeyran, Catherine Krafft (haar vermoedelijke levenspartner en mede-directrice) en Jeanne Barnier, de secretaresse van de *mairie*.

De 'Nouvelle école' als basis

Marguerite heeft, toen ze al ver in de tachtig was, ter gelegenheid van het 40-jarig bestaan van haar school, een interview gegeven over haar leven en werk. Uit dit interview spreekt haar dynamiek. Ze was bekend in Dieulefit als communiste, protestantse en lesbienne. Die combinatie van etikettes heeft voor haar nooit tot problemen geleid, iets wat we ook vandaag de dag nog niet gemakkelijk kunnen beweren voor anderen. Ze was eigengereid en gepassioneerd in de zorg voor de kinderen die ze 24/24 onder haar hoede had.

In Genève had ze kennis gemaakt met de *nouvelle école*, de nieuwe school. De inzichten uit die onderwijsstroming waren dat kinderen het beste gedijen bij veel natuur om zich heen, open ruimtes, veel overleg en weinig opgelegde en onbegrepen discipline. In die periode leerde ze ook de Zwitserse Catherine kennen. Uit de bronnen komt het niet altijd eenduidig naar voren, maar het ging vermoedelijk om kinderen met een 'rugzakje' en/of aandoeningen als ADHD en kinderen afkomstig uit probleemgezinnen.

De school verzorgde de kinderen en verleende hen onderdak – Marguerite heeft altijd midden tussen de kinderen geslapen – op een

menselijke manier: slechts vier kinderen op een kamer – dus geen *dortoirs* (slaapzalen) met twintig of veertig kinderen – goed eten en veel gedelegeerde taken in het gemeenschappelijk bestierde huishouden. Door de regelmatige *assemblée* (vergaderingen met iedereen van de school) voelde men zich gehoord en begrepen en werd men gemotiveerd om de handen uit de mouwen te steken. Natuurlijk werd er ook lesgegeven, op een manier vergelijkbaar met de Montessori- of Waldorf-aanpak.

De Jabron stroomt langs Dieulefit

Gereformeerde kerk

DRÔME

Mond houden

Opvallend is dat niemand praatte over wat er gebeurde. Tegen de kinderen uit Dieulefit zelf, die inwoning in huis hadden gekregen, werd gezegd dat het gebeurde om mensen te helpen die niets meer hadden én dat ze hun mond erover moesten houden tegen andere mensen.

Illegale persoonsbewijzen en voedselbonnen

In de oorlogsjaren, met vele monden erbij, moest men hier en daar zoals de Fransen zeggen *pousser les murs*, 'muren opschuiven'. Toen er op zeker moment geen schoenen meer waren voor alle kinderen, gingen allen, inclusief Marguerite, blootsvoets, uit solidariteit met hen die niks meer hadden. En hoewel de oorlog ver weg leek van Beauvallon, was het niet eenvoudig om aan eten en drinken voor iedereen te komen.

Hier kwam Marguerite persoonlijk in actie. Ze stapte naar de *mairie*, een nog steeds logische gang voor alle Fransen als je een probleem hebt, en legde de zaak uit aan de toen 21-jarige secretaresse Jeanne Barnier: 'Ze moeten eten en dus een persoonsbewijs en voedselbonnen, anders gaan ze dood,' luidde de boodschap. En zo simpel was het inderdaad. Jeanne nam geen tijd om er lang over na te denken en zette zich aan de klus, die haar wonderwel afging. Op een dag tipte zelfs een gendarme dat de illegale stempel, die ze gebruikte op die persoonsbewijzen, niet optimaal was en gaf haar advies hoe deze te verbeteren.

De burgemeester, die die bewijzen moest tekenen, moet heel goed gezien hebben wat er gebeurde, maar hij zei letterlijk dat hij zijn ogen sloot. Verder is er over hem en deze opmerkelijke manier van doen, die hem toch in een heel gevaarlijke positie bracht, niets bekend.

Met hun persoonsbewijzen konden mensen de op grote schaal illegaal nagemaakte voedselbonnen op de *mairie* verkrijgen. De boeren in de omgeving mochten alleen leveren tegen die bonnen en dat gebeurde ook. Kortom, iedereen werkte gewoon mee zonder vragen te stellen.

Zelfs onder de moeilijkste omstandigheden heeft men de medemenselijkheid nooit uit het oog verloren

Ook na de oorlog, toen alle vluchtelingen hun weegs waren gegaan, was er in het dorp niet veel ophef over wat er was gebeurd. De mensen leefden verder, blij weer bevrijd te zijn. Pas toen de staat Israël zover was dat er onderscheidingen zouden worden uitgedeeld aan mensen die een bijzondere rol hadden gespeeld in de oorlog om Joden te redden, kwam Dieulefit op de proppen met een tiental namen. Uiteindelijk zijn negen mensen onderscheiden.

Village de Justes de la Nation

Pas in 2008(!) werd besloten een herinneringsplaque in het gemeentehuis op te hangen. In 2014 werd in Parc Beaumont een speciaal monument onthuld dat gewag maakt van dit bijzondere stukje geschiedenis van het dorp. Intussen is er ook een vereniging die zich bezighoudt met het erfgoed van het dorp, en dus met wat er voorviel in de Tweede Wereldoorlog.

De school in Beauvallon bestaat nog steeds en zijn tachtigjarige bestaan is uitbundig gevierd in 2008. Op de muur naast de toegangsdeur zijn de portretten geschilderd van Marguerite Soubeyran en Catherine Krafft.

De meest recente beelden in documentaires laten zien dat sommigen vinden dat Dieulefit als geheel de onderscheiding 'Village de Justes de la Nation' zou mogen krijgen, omdat immers iedereen zijn steentje bijdroeg. De meningen zijn hierover verdeeld, want

al getuigden het hulp bieden en het daarover zwijgen van enorme moed, er moeten beslist mensen geweest zijn die er hun vraagtekens bij hebben gehad. Dat mag het echte wonder van Dieulefit heten en een groot voorbeeld zijn, want zelfs onder die moeilijke omstandigheden heeft men de solidariteit en medemenselijkheid nooit uit het oog verloren.

Eerste maand gratis!

EN ROUTE & frantastique
BIJZONDER FRANKRIJK

Verbeter je Frans dit voorjaar nog!

- ✓ Online les op jouw niveau
- ✓ Direct in je mailbox
- ✓ 15 minuten per dag

Start jouw dagelijkse proeflessen nu op
www.enroute-magazine.nl/franseles